

Stowarzyszenie Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego jest samorządnym stowarzyszeniem gmin, powołanym w celu wspierania idei samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz koordynacji wspólnych przedsięwzięć i inwestycji.

Jednostki samorządu terytorialnego znajdujące się w Radomskim Obszarze Funkcjonalnym, powołały Stowarzyszenie kierując się wolą zapewnienia zrównoważonego i długofalowego rozwoju miast, powiatu i gmin oraz zacieśnienia partnerskiej współpracy samorządowej a także w celu pozyskiwania środków pomocowych skierowanych na rozwój obszarów miejskich oraz zwiększenia zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzaniu środkami strukturalnymi UE w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

Stowarzyszenie ROF swoim zasięgiem obejmuje łącznie 14 jednostek samorządu terytorialnego: miasto na prawach powiatu – Radom - miasto rdzeniowe ROF pełniące funkcję koordynatora projektu, powiat radomski, gminę miejską i wiejską Pionki, gminy miejsko-wiejskie Iłża, Skaryszew i Jedlnia-Letnisko oraz gminy wiejskie Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew, Orońsko.

Miasto Radom

Radom jest drugim, co do wielkości miastem w województwie mazowieckim i największym ośrodkiem gminy miejsko-wiejskim w widłach Wisły i Pilicy. Blisko 220 tysięczne miasto i czternaste co do wielkości miasto w Polsce jest liderem Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego.. Od 1999 roku Radom stał się siedzibą powiatu radomskiego i kurii diecezji radomskiej.

Miasto posiada znakomite połączenia drogowe z innymi dużymi miastami. Dzięki temu iż miasto leży na przecięciu głównych szlaków komunikacyjnych ze wschodu na zachód i z północy na południe, prowadzących do granic państwa, krzyżują się tu drogi krajowe nr E77, 7 (Gdańsk - Kraków), nr E371, 9 (Radom - Rzeszów), nr 12 (Łódź - Lublin). Radom jest także ważnym węzłem kolejowym, w którym krzyżują się linie Warszawa - Radom - Kraków i Radom - Dęblin oraz linia Radom - Tomaszów Mazowiecki - Łódź.

Radom jest siedzibą wielu instytucji o regionalnym znaczeniu. Mieszczą się tu m.in. : wojewódzki urząd skarbowy, wydział zamiejscowy wojewódzkiego sądu administracyjnego, sąd okręgowy wraz z prokuraturą okręgową, delegatura urzędu wojewódzkiego i urzędu marszałkowskiego. Ponadto ma tu siedzibę Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, delegatura Instytutu Pamięci Narodowej, delegatura OBW i Mazowiecka Komenda Wojewódzka Policji obejmująca swoim działaniem województwo mazowieckie z wyjątkiem aglomeracji warszawskiej.

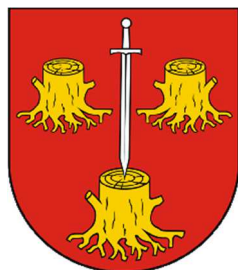
W mieście organizowane są także ważne imprezy, m. In. międzynarodowe pokazy lotnicze Radom Oir Show, Międzynarodowy Festiwal Gombrowiczowski i Radomski Festiwal Jazzowy, które są kulturową wizytówką miasta.

Ślady długiej i bogatej historii Radomia można znaleźć w całym mieście. Najważniejsze i najciekawsze zabytki w Radomiu to Grodzisko Piotrówka nazywane kolebką Radomia z X wieku kiedy to powstał drewniany gród wybudowany przez założycieli miasta, Plac Stare Miasto z kościołem p.w. św. Wacława z XIII wieku, Miasto Kazimierzowskie wraz z Ratuszem, Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela i Zamek Królewski z XIV wieku, Kościół i klasztor oo. Bernardynów, Kościół p.w. św. Trójcy oraz ulice z zabytkową zabudową takie jak ulica Malczewskiego, Żeromskiego, Piłsudskiego.

Pierwsza pisana wzmianka o Radomiu w bulli papieża Hadriana IV. W 1401 r. następuje tu podpisanie pierwszego aktu unii Polski z Litwą, zwanej „unią radomsko-wileńską”. W latach 1481-82 mieszka w Radomiu Kazimierz, syn Kazimierza Jagiellończyka, pełniąc rolę namiestnika państwa. W drugiej połowie XVI wieku Radom był miastem królewskim w powiecie radomskim województwa sandomierskiego. Radom i jego zamek są miejscem częstych wizyt królewskich, zjazdów sejmów i spotkań wagi państwowej.

Radom przez wiele wieków był centrum najważniejszych wydarzeń związanych z przemianami społecznymi i gospodarczymi w kraju. Po I wojnie światowej i odzyskaniu niepodległości w 1918 roku następuje zdecydowane przyspieszenie rozwoju miasta. Radom znalazł się w Centralnym Okręgu Przemysłowym. W okresie okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej utworzony został dystrykt radomski. W latach 1975 – 1998 Radom pełnił funkcję stolicy województwa. Z tym okresem wiąże się powstanie w 1978 roku Teatru Powszechnego im. Jana Kochanowskiego, utworzenie w 1996 roku Politechniki Radomskiej w miejsce Wyższej Szkoły Inżynierskiej oraz

powstanie w 1992 roku Diecezji Radomskiej. W 1999 roku Radom został włączony do województwa mazowieckiego.

Gmina Gózd

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedzibą gminy jest miejscowość Gózd. Według danych z 2004 gminę zamieszkiwało 7929 osób. Gmina posiada bardzo dobre połączenie komunikacyjne ze względu na przebiegającą przez nią drogę krajową nr 12 Lublin – Radom- Łódź.

Pierwsza wzmianka o wsi Gózd w dokumentach pisemnych pojawia się w 1508 r. W języku staropolskim słowo „gózd” oznaczało „gęsty las, zapomniane śródleśne pustkowię”. W 1973 roku z połączenia trzech Gromadzkich Rad Narodowych powstała gmina Gózd. Gmina funkcjonalnie i przestrzennie związana jest z Radomiem. Miejscowości gminy położone wzdłuż drogi nr 12 należą do bezpośredniej strefy oddziaływania miasta i są najbardziej zurbanizowane.

Geograficznie gmina położona jest na Równinie Radomskiej (południowe krańce Niziny Mazowieckiej). Gmina posiada leśno – rolniczy krajobraz w którym przeplatają się piaszczyste równiny, różnorodne lasy, pola i łąki. Na terenie gminy znajduje się duża ilość lasów wśród których znajdują się stawy rybne i niewielkie ciek wodne oraz jeziora wodne nazywane przez miejscową ludność ługami : Białym, Czarnym i Żółtym

Gmina Iłża

Miasto Iłża jest położone w południowej części województwa mazowieckiego, w powiecie radomskim, na północnym krańcu Wyżyny Kieleckiej, historycznie znajduje się w Małopolsce. Jest siedzibą gminy miejsko-wiejskiej Iłża. Położone Miasto położone jest nad rzeką Iłżanką. Do 1975 miasto należało do powiatu iłżeckiego w województwie kieleckim. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do woj. radomskiego.

Przez Iłżę przechodzą dwie ważne drogi, Droga krajowa nr 9 oraz Droga wojewódzka nr 747. Ważnym aspektem gospodarczym miasta jest zlokalizowana podstrefa Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice, obejmująca obszar 9,2 ha i zagospodarowana w ponad 8%.

Miasto Iłża posiada atrakcyjne walory turystyczne. Najbardziej rozpoznawalnym z nich jest zamek biskupi na Górze Zamkowej który jest pozostałościami kamiennego zamku biskupów krakowskich, wzniesionego około 1340 r. przez biskupa Jana Grota, przekształconego około 1560 r. w renesansową rezydencję.

Iłża istniała już we wczesnym średniowieczu, od XII wieku do 1789 roku była własnością biskupów krakowskich. Osada została zniszczona w 1241 i 1260 w czasie najazdów tatarskich. Prawa miejskie prawdopodobnie uzyskała w 1239 r. na prawie magdeburskim. Już w XIII wieku istniał 1,5 km na północny wschód (na tzw. starym

mieście) gród obronny, a około 1340 wzniesiono tu z miejscowego kamienia zamek staraniem biskupa Jana Grota, z czasem rozbudowywany. Obecnie zamek jest znakiem rozpoznawalnym Iłży i jednym z najważniejszych walorów turystycznych okolicy. Corocznie odbywa się na nim Turniej Rycerski. W XV wieku zasłynęła Ceramika Iłżecka i powstał miejscowy cech garncarski. Rozwój miasta nastąpił w XVI-XVII wieku w związku z ogólnym rozwojem handlu w kraju, a samo miasto znajdowało się na szlaku handlowym z głębi kraju w kierunku do portów na Wiśle w Solcu, Zawichoście i Sandomierzu.

Gmina Jastrzębia

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedzibą gminy jest Jastrzębia. Według danych z 2004 gminę zamieszkiwało 6347 osób.

Gmina ma charakter rolniczy. Część gminy położona jest w strefie chronionej Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Obszar ten odznacza się ciekawym ukształtowaniem powierzchni oraz znaczną ilością cieków wodnych (m.in. rzeka Radomka i Pacynka). W miejscowościach Wola Owadowska, Goryń położonych częściowo w otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego znajduje się udokumentowane, nie eksploatowane złoża węgla brunatnego.

Walory środowiska naturalnego takie jak m.in. otulina Puszczy Kozienickiej, rzeka Radomka posiadająca czystą wodę i duży zasób ryb, a także piękne nadrzeczne krajobrazy i dziewicze puszczańskie lasy sprawiają, że wzrasta zainteresowanie tym regionem ze strony mieszkańców pobliskiego Radomia. Elementami sprzyjającymi rozwojowi funkcji turystycznych jest także dogodny dojazd, pełne uzbrojenie i niewygórowane ceny stanowią konkurencję dla nieruchomości położonych w granicach miasta.

Gmina Jedlińsk

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie radomskim. Według danych 2015 gminę zamieszkiwało 14 219 osób, a powierzchnia całkowita gminy wynosi 138,72 km².

Siedzibą Gminy jest Jedlińsk, historyczna osada położona przy międzynarodowej trasie E77 w odległości 90 km na południe od Warszawy i 10 km na północ od Radomia, nad rzekami Radomką i Tymianką. Od XVI do XIX wieku przez ponad 250 lat posiadała prawa miejskie. Jedlińsk posiada ciekawą historię oraz bogatą kulturę i tradycję. Do najważniejszych zabytków zalicza się kościół z XVIII wieku, wzniesiony w stylu barokowym z polichromiami i obrazami Tadeusza Kuntzego. Do dziś kultywowany jest obrzęd ludowy tzw. "Ścięcie Śmierci", odbywający się corocznie w "kusaki", tj. ostatni wtorek przed "wielkim postem".

Gmina Jedlnia – Letnisko

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedzibą gminy jest Jedlnia-Letnisko. Według danych z 2014 roku całą gminę zamieszkiwało 12 399 osób. Jedlnia – letnisko wcześniej nosiła nazwę Gzowice. Przez teren gminy Jedlnia – Letnisko przebiega droga nr 122 Radom - Kozienice oraz linia kolejowa Radom – Dęblin. Obecnie Jedlnia Letnisko liczy ok. 3700 stałych mieszkańców. Liczba mieszkającym w gminie zmienia się w okresie letnim nawet do kilkunastu tysięcy zarówno dzięki działkowiczom, przebywającym okresowo na terenie naszej miejscowości, jak i turystom. Przez graniczenie z Puszczą Kozienicką gmina posiada znakomite warunki do wypoczyniania i uprawiania turystyki pieszej i rowerowej.

Wzrost gospodarczy i intensywny rozwój osiedla zapoczątkowało wybudowanie linii kolejowej w latach 1884 – 1886 z Zagłębia przez Radom do Dębina, oraz wybudowanie przy niej stacji Jedlnia. Na początku XX wieku w Jedlni za sprawą radomskich kolejarzy zaczęły się rozwijać funkcje uzdrowiskowe i rekreacyjne. Pierwszymi osadnikami byli kolejarze, którzy poczęli budować domy mieszkalne w okolicy stacji. W 1917 r. miejscowość otrzymała nazwę Jedlnia - Letnisko. Od tego czasu zaczęły powstawać przepiękne drewniane wille, zwiększała się ilość stałych mieszkańców Jedlni. Ważnym w historii rozwoju Jedlni – Letniska było powstanie w 1976 r. na rzece Gzówce sztucznego zalewu o powierzchni około 40 hektarów. W 1978 roku Jedlnia Letnisko została stolicą gminy o powierzchni 65,57 km kw.

Gmina Kowala

Gmina wiejska położona w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego zajmuje obszar 74,7 km². Obecnie zamieszkuje ją 11 761 osób. Siedzibą gminy jest wieś Kowala-Stępcocina. Gminę tworzy 19 sołectw, w których skład wchodzi 26 miejscowości. Gmina od północy graniczy z Radomiem, od wschodu z jego osiedlami mieszkaniowymi i gminą Skaryszew, od południa z gminami Orońsko i Wierzbica, a od zachodu z gminą Wolanów. Ze względu na bliskość aglomeracji miejskiej Radomia i obecność dogodnych szlaków komunikacyjnych gmina Kowala posiada bardzo dobre położenie geograficzne, które daje szczególne możliwości rozwoju głównie w sferze usług. W ostatnich latach gmina stała się atrakcyjnym miejscem dla wielu Radomian, szukających miejsc wypoczynku i weekendowej rekreacji.

Na terenie gminy można znaleźć ciekawe zabytki np. Kościół p.w. św. Ondrzeja Boboli w Bardzicach. Władze gminy dbają także o rozwój społeczno- gospodarczy i rozwój turystyki i rekreacji na terenie gminy. Na terenie gminy działają kluby sportowe takie jak Zorza Kowala, LUKS Kowala, UKS Judo Kowala, UKS Lider, ULKS Jaskółka, UKS „GIM” Parznice które umożliwiają rozwijanie sportowych pasji dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy Kowala.

W 2008 roku zostało założone Stowarzyszenie LGD „Wspólny Trakt”, którego gmina Kowala wraz ze Skaryszewem i Wierzbicą działają na rzecz realizacji projektu „Leader” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Historia gminy znana jest już z okresu przedpiastowskiego, natomiast pierwsza wzmianka o wsi i parafii Kowala pochodzi z 1325 roku. Teren obecnej gminy Kowala leżał w dzielnicy sandomierskiej w kasztelani radomskiej. Jeszcze w pierwszej połowie XIV wieku Kowalę otaczała pradawna Puszcza Radomska. Długi okres pokoju w XV i XVI wieku sprzyjał rozwojowi gospodarczemu ziem Kowali. Położył temu kres potop szwedzki. Przez teren gminy maszerowały wojska szwedzkie i siedmiogrodzkie jednak Kowala i okolice szczęśliwie nie doznała dużych zniszczeń. W 1662 roku przeprowadzono szczegółowy spis podatkowy parafii Kowala. Mieszkało w niej 1429 osób i była to jedna z gęściej zaludnionych parafii w powiecie radomskim. W 1972 r. zniesiono gromady zastępując je gminami, wtedy po raz drugi w historii powstała gmina Kowala. W 1975 roku utworzono województwo radomskie, w którym znalazła się gmina Kowala. Od 1 stycznia 1999 po reformie administracyjnej Kowala weszła w skład nowo utworzonego powiatu radomskiego w województwie mazowieckim.

Miasto Pionki

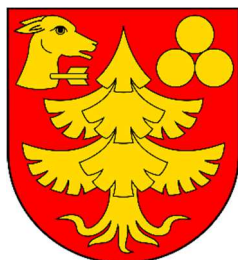
Drugie co do wielkości miasto w ROF. Pionki to prawie 19 tysięczne miasto, siedziba gminy miasta Pionki i gminy wiejskiej Pionki. Miasto posiada pomimo braku bezpośredniego połączenia z głównymi drogami krajowymi ma z nimi dobre połączeni. Około 15 km w km wynosi dojazd do drogi łączącej centralne województwa ze wschodnią częścią kraju (droga Poznań- Łódź- Radom- Lublin).

Miasto posiada także dobre połączenie z drogą Kraków- Kielce-Radom- Warszawa-Gdańsk, dojazd do niej wynosi ok.20 km. Pionki posiadają dobre połączenie kolejowe, zarówno towarowe, jak i pasażerskie, z dwoma dużymi ośrodkami kolejowymi w Radomiu i Dęblinie. Do najbliższego portu lotniczego w Radomiu z Pionek jest 34 km a do międzynarodowego portu w Warszawie - Okęcie wynosi 100 km.

Początek osady wiąże się z dwoma młynami i ich właścicielami: Pianki i Zagożdżon. Owe młyny usytuowane były na rzece Zagożdżonce. Pierwszy położony był przy Stawie Górnym, drugi na ulicy Zwoleńskiej, koło nieistniejącego Stawu Dolnego. Pierwsza wzmianka o młynach Pianka i Zagożdżon pochodzi z roku 1391 za czasów panowania Władysława Jagiełły). Powstanie i rozwój miasta był związany z zakładami chemicznymi ZTS Pronit. Miasto jest słynne z produkcji płyt gramofonowych w zakładach Pronit oraz Państwowej Wytwórni Prochów i Materiałów Kruszących (PWPiMK). Według danych z 2014 r. miasto miało 19 168 mieszkańców.

Dużym walorem turystycznym w regionie jest Puszcza Kozienicka, która graniczy z Pionkami. W lasach puszczy dominuje sosna z domieszką dębu, grabu i jodły. W tych lasach polowali polscy królowie. Przez puszcę przebiegają szlaki turystyczne umożliwiające wycieczki piesze i rowerowe. W niedalekiej przyszłości na leśne ostępy powróci kolejka wąskotorowa.

Gmina Pionki

Gmina jest ściśle powiązana z miastem Pionki, w którym to znajduje się jej siedziba. Ważną datą jest 1` stycznia 1973 roku gdyż w powiecie kozienickim, województwie Kieleckim utworzono wiejską gminę Pionki z obszaru dawnych gmin Jedlnia i Suskowola, natomiast Pionki - miasto zachowały swoją odrębność administracyjną.

W średniowieczu przez ziemie należące do gminy Pionki biegły szlaki handlowe w kierunku Wisły. Szlaki te miały decydujące znaczenie dla struktury sieci osadniczej, gdyż to właśnie one przyczyniły się do kolonizacji i zasiedlania Puszczy Kozienickiej. Dzięki nim powstały najstarsze osady obecnej gminy Pionki, tj. Jedlnia Kościelna i Sucha, których początki sięgają XII wieku.

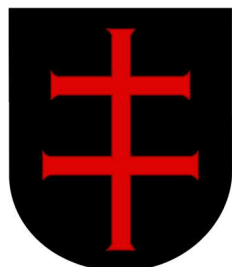

Gmina Przytyk

Przytyk to gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie radomskim. Poprzednia nazwa gminy do 1870 roku to Podgajek. Siedzibą gminy jest miejscowość Przytyk. Według danych z 2004 gminę zamieszkiwało 7080 osób.

Obecnie prężnie rozwija się uprawa papryki i organizowane są corocznie Ogólnopolskie Targi Papryki, skupiające producentów i handlowców tego warzywa oraz rzesze odwiedzających. Otrakcyjność Gminy wzrosła wraz z oddaniem do użytku zbiornika wodnego w Domaniewie, którego powierzchnia przekracza 500 hektarów. Przez gminę prowadzą liczne szlaki rowerowe, których powstanie zainicjował Związek Gmin „Radomka”.

Historia Przytyka jest ściśle związana z rodem Podlodowskich herbu Janina. Pierwszą siedzibą tej rodziny był Zameczek (dawniej zwany Ostrów). Miasto Przytyk zostało założone w 1333 roku przez Piotra z Podlodowa. Rodzina Podlodowskich miała bardzo duży udział w rozwoju Przytyka. Za staraniem Jana Podlodowskiego z Przytyka, który był kasztelanem Żarnowieckim i dworzaniem króla Kazimierza Jagiellończyka, w 1488 roku Przytyk otrzymał przywilej organizowania 2-ch dorocznych jarmarków i cotygodniowych targów w dni poniedziałkowe. Przywilej ten został nadany przez króla Kazimierza Jagiellończyka na Sejmie w Radomiu. Tradycja cotygodniowych targów poniedziałkowych przetrwała do dziś, przez ponad 500 lat.

Gmina i Miasto Skaryszew

Gmina i miasto Skaryszew położone są w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedzibą gminy jest miasto Skaryszew. Powierzchnia miasta wraz z gminą wynosi 17 127 ha. Gminę i miasto zamieszkuje ogółem 14 163 osoby. Przez miasto przebiega trasa drogi wojewódzkiej nr 733.

Otrakcją turystyczną i dużym wydarzeniem w gminie są coroczne targi koni "Wstępy Skaryszewskie". Jest to jarmark konny organizowany w Skaryszewie bez przerw od 1432 (według legendy przywilej targowy nadał sam Władysław Jagiełło w podzięk za dostarczenie koni walczącym w Bitwie pod Grunwaldem). Jarmark był organizowany w maju, w święto Wniebowstąpienia Pańskiego. Jarmark ten jest do dziś dnia jednym z najstarszych, najslawniejszych i najpopularniejszych tego typu targiem w Europie. W związku z "końskimi" tradycjami miejscowości w marcu 2011 stanął na rynku drewniany koń - zabawka, będący inicjatywą prywatną jednego z mieszkańców - Daniela Rogali.

Pierwszy przekaz historyczny o Skaryszewie pochodzi z 1198 roku i dotyczył on przejścia osady na własność klasztoru Bożogrobców w Miechowie. W XII wieku utrwalił się zwyczaj organizowania targów skaryszewskich. Po całkowitym zniszczeniu podczas II najazdu mongolskiego na Polskę miejscowość została ponownie lokowana i otrzymała prawa miejskie. W czasie wojen szwedzkich miasto zostało spalone, a drugi pożar zniszczył zabudowę w 1670. Dopiero XVIII wiek przyniósł ożywienie gospodarcze miasteczka. Po upadku powstania styczniowego Skaryszew utracił prawa miejskie w 1870 r., które odzyskał 1 lipca 1922 r. Zaowocowało to szybkim rozwojem

demograficznym i gospodarczym. Wybuch II wojny światowej przyniósł miastu duże zniszczenia. We wrześniu 1939 r. w bombardowaniu zniszczeniu uległ budynek Magistratu i urząd pocztowy. Po wyzwoleniu w 1945 z okupacji hitlerowskiej Skaryszew nadal jest miastem rolniczo- rzemieślniczym z niewielkim zapleczem produkcyjnym. Miasto wzbogaciło się w nowe obiekty mieszkalne i usługowe oraz administracyjne.

Gmina Wierzbica

Położona jest w południowej części województwa mazowieckiego w powiecie radomskim, około 20 km kierując się na południe od miasta powiatowego Radom. Obecnie gmina zajmuje obszar 93,07 km². Przez Wierzbicę przechodzą szlaki komunikacyjne łączące gminę z trzema miastami: Radomiem, Starachowicami i Szydłowcem. Obecnie w

Gminie Wierzbica zamieszkuje 10 118 mieszkańców.

Pierwsze informacje o Wierzbicy, jako osadzie miejskiej skupiającej wokół siebie dwie wsie: Rzeczków i Stenpanówka, pochodzą z 1198 roku. W tym samym roku Otto i Krystyn synowie Piotra ze Skrzywna darowali wieś Wierzbicę klasztorowi cysterskiemu w Wąchocku. W XII wieku Leszek Biały obdarzył ją przywilejami i zwolnił od ciężarów książęcych. W tym też czasie Wierzbica wraz z okolicznymi wsiami była już własnością Cystersów.

Prawa miejskie Wierzbica uzyskała w 1469 roku. Miała również swój herb – różę, który do tej pory pozostał niezmienny. Uzyskanie praw miejskich pociągnęło za sobą wiele zmian gospodarczych, m. in. folwark klasztorny został rozdzielony między poddanych klasztoru, którzy jako mieszczanie mieli płacić czynsz prawdopodobnie do skarbcza klasztornego. W 1870 roku po upadku powstania styczniowego, Wierzbica utraciła prawa miejskie, a po pożarach w 1873 i 1904 znacznie podupadła. Wierzbica nie odzyskała praw miejskich, a z dawnego miasta pozostał charakterystyczny trójkątny rynek. W okresie po II wojnie światowej powstała Cementownia Przyjaźń w oparciu o miejscowe kopalnie wapienia i radziecką technologię.

Najważniejsze zabytki w gminie to m.in. nagrobek burmistrza miasta Wierzbicy znajdujący się na miejscowym cmentarzu, oraz drugi żelazny pomnik z napisem „Józef Simeon Mittaman magister administracji Królewsko – Warszawskiego Uniwersytetu, zmarł 13 listopada 1953 roku”. Obiektem zabytkowym jest również kościół parafialny wzniesiony w 1709 roku przez cystersów wąchockich na miejscu dawniejszego drewnianego. Kościół zbudowany został z kamienia na kształt krzyża. Odrestaurowano go w 1848 roku.

Gmina Wolanów

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975- 1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedziba gminy to Wolanów. Według danych z 2004 roku gminę zamieszkiwało 8206 osób. Za Królestwa Polskiego gmina należała do powiatu radomskiego w guberni radomskiej. 13 stycznia 1870 roku do gminy przyłączono pozbawiony praw miejskich Wolanów.

Wolanów został założony przez Ignacego Jankowskiego w 1773 r. na gruntach wsi Wola. Prawa miejskie nadał osadzie król Stanisław August Poniatowski. Prawa te Wolanów utracił w 1869 r.[potrzebny przypis] W latach 1975–1998 miejscowość należała administracyjnie do województwa radomskiego.

Gmina na swoim terenie posiada część zalewu domaniowskiego który otacza 19 szlaków rowerowych prowadzących przez gminy Jedlińsk, Zakrzew, Wolanów, Wieniawa, Przysucha i Przytyk, należące do Związku Gmin „Radomka”. Osią sieci rowerowej jest trasa Jedlińsk - Przytyk - Domaniów – Przysucha.

Gmina Zakrzew

Gmina wiejska w województwie mazowieckim, w powiecie radomskim. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedziba gminy to Zakrzew. Według danych z 2004 gminę zamieszkiwało 10 946 osób.

Teren gminy Zakrzew we wczesnym okresie monarchii piastowskiej znajdował się na terenie dzielnicy sandomierskiej i do XIV w. podlegał jurysdykcji kasztelanii radomskiej. Najstarszą miejscowością gminy jest Cerekiew. W 1300 roku osada Zakrzew otrzymała prawa magdeburskie. Nazwa Zakrzew oznacza wieś położoną za krzewami. Na początku XV wieku miejscowość była własnością rodziny Zakrzewskich herbu Lewart. W 1417 roku właścicielem wsi był Ondrzej, a w 1440 roku Gustachy Derśław i Ondrzej, bracia herbu Lewart. Z biegiem czasu wieś posiadała rodzina Tynieckich, a później Podlodowskich. W końcu XVI wieku Podlodowscy, po przyjęciu kalwinizmu, przekształcili kościoły na zbory. Rozwój gospodarczy terenów gminy przypada na XV i XVI stulecie. Przeważała tu prywatna drobna własność ziemiska. Rozwój tych ziem został zahamowany w XVII stuleciu przez liczne wojny przetaczające się na terenie Rzeczypospolitej.